

omverdenen og kildeværdien af fotografierne fra krigen i 1864 til de nationale mindretal idag.

Til lykke til Historisk Samfund for Sønderjylland. Årbogen 1989 og regi-

stret 1889-1988 er en flot markering af Sønderjyske Årbøgers 100års jubilæum.

Tove Elklit

NORDEN

Fred Singleton: *A Short History of Finland*. (Cambridge University Press, 1989). 211 s.

Fred Singleton, der var Senior Research Fellow, Postgraduate Faculty ved universitetet i Bradford, døde kort før nærværende publikations udgivelse. Han var i eminent grad kvalificeret til at skrive om finsk historie ud fra sit indgående kendskab til finsk sprog, litteratur og politik, som han havde beskæftiget sig med i mere end 30 år.

For første gang foreligger der på engelsk en overskuelig, kortfattet fremstilling af Finlands historie, geografi og samfundsforhold. Denne bog giver læseren en læseværdig, autoritativ indførelse i folkets historie og tilværelse samt landets nuværende stilling i verden af i dag.

Den historiske udvikling følges fra de første bosættelser omkr. 7000 f.Kr. til moderne tid. Fred Singleton gennemgår Finlands fordums tilknytning til Sverige, det efterfølgende omskiftelige forhold til Rusland gennem snart to århundreder og republikkens præstationer i efterkrigstiden. Forfatteren redegør for, hvordan en lille nation, placeret i en ugunstig geopolitisk situation, vandt sin selvstændighed og sluttelig har opnået en høj levestandard og en beundringsværdig social og politisk stabilitet ved at indrette sig efter virkelighedens krav i et barsk milieu.

Kapitelinddelingen følger de traditionelle store linier og skelsættende begivenheder i landets historie med en side-

løbende grundig behandling af den økonomiske, sociale og kulturelle udvikling. De første tyve sider omhandler de geografiske og etnografiske forhold; dernæst følger kapitler om Gustav Vasa, reformationen, Finlands rolle som medspiller i den svenske stormagtstid og kampen om suprematiet i Nord- og Østeuropa. På Trediveårskrigen tyske slagmarker var det finske elitekavalleri uimodståeligt, når det på de rappe heste drønedede frem under feltråbet »hakkaa päälle« (hug til!) (s. 43).

I løbet af 1700-tallet sporede en tiltagende orientering mod øst, der kulminerede med Anjala-forbundet og freden i Frederikshamn i 1809 og tsar Alexander den Førstes højtidelige løfter til de finske stænder på landdagsmødet i Poorvoo (Borgå) (s. 60-65).

Tsarens personlige repræsentant i storhertugdømmet Finland var generalguvernøren, som fra 1809 til 1917 ufravigeligt var en russer. Han var formand for senatet, der fungerede som en slags finsk regering; her blev forhandlingerne ført på svensk, som generalguvernøren ikke forstod, hvorfor han overlod posten til næstformanden, der var finne. Han blev på den måde de facto førsteminister i Finland. Singleton paralleliserer denne udvikling med den tilsvarende i England, hvor den tysktalende kong Georg I var ude af stand til at lede kabinetsmøderne; derfor gled ordførerskabet over til Robert Walpole, der faktisk blev den første britiske premierminister (s. 68).

I det fyldige kapitel om det finsk-nationale sproglige gennembrud i 1800-tallet anføres som eksempel på den svenske sproglige dominans, at der mellem 1890 og 1905 udkom 80 aviser på finsk over for 50 svensksprogede til trods for, at kun ca. 12 % af befolkningen havde svensk som modersmål. I Helsingfors alene var der 15 svensk-sprogede dagblade mod kun 7 på finsk. Under generalguvernør Bobrikovs voldsregime 1898-1904 udkom tillige en officiel avis på russisk »Finlandskaja Gazeta«, som kun ved hjælp af statssubsidier huttede sig igennem til 1917 (s. 80).

I forordet omtaler F.S. sine mange venskaber med finner af alle samfundslag og politisk observans heriblandt den socialistiske veteran Oskari Tokio, hvis festtale i 1949 i anledning af det finske socialdemokratis 50-års jubilæum forfatteren overværede. Tokio var da lige vendt hjem fra sit langvarige eksil i USA, hvor han havde stået i spidsen for en hjælpeaktion til fordel for det betrængte fædreland efter 1945. Til tak for sin indsats bevilgedes der ham en årlig hædersgave på 1.000 dollars af den finske rigsdag.

Oskari Tokio var et af de nyvalgte landdagsmedlemmer, valgt i henhold til den nye grundlov af 1906, der indførte etkammersystemet »Eduskunta«, landdag – senere rigsdag – med 200 medlemmer, valgt ved almindelig og lige valgret for både mænd og kvinder – for første gang i Europa. Ved dette valg opnåede socialdemokratiet 37 % af stemmerne og fik 80 mandater med gammelfinnerne, hvoriblandt Juho Paasikivi, på andenpladsen (s. 102 ff.).

I marts 1917 blev Tokio med en majoritet på 103 socialdemokratiske mandater verdens første socialistiske statsminister for en på demokratisk og parlamentarisk grund valgt regering, som imidlertid løb ind i store og vanskelige

problemer: Forholdet til Den provisoriske Regering i Petrograd og en alvorlig levnedsmiddelmangel. Under den sociale uro dannedes der i de større byer arbejdarmilitser, der modsvarede af borgerværn, og det kom snart til væbnede sammenstød mellem de paramilitære korps (s. 108).

Regeringen magtede ikke at dæmme op for uroen, og i sommeren 1917 udstedte ministerpræsident Kérenskij et manifest, der opløste Eduskunta og udskrev nyvalg til oktober. Det finske senat stemte om manifestets gyldighed, og med en stemmes flertal vedtoges det at følge manifestet. Den udslaggivende stemme blev afgivet af den russiske generalguvernør. Det var første og eneste gang siden 1809, at den øverste russiske embedsmand gjorde brug af sin stemmeret. Ved det påfølgende valg mistede socialdemokraterne det absolutte flertal.

Den 8. november, dagen efter bolshevikkernes magtovertagelse i Petrograd, dannedes i Helsingfors et centralt revolutionsråd med tilslutning fra socialdemokratiet og fagforeningerne, som den 14. november proklamerede generalstrejke – med Oskari Tokios ord: Det medfører mere end en strejke – det betyder åbent oprør«, og han fik ret.

Midt under det sociale og nationale kaos fik den ultrakonservative rigsforstander Pehr Svinhufvud i Eduskunta vedtaget en selvstændighedserklæring den 6. december – Finlands nationaldag.

Oskari Tokio blev folkeforsyningskommissær i den røde regering, der beherskede det sydlige Finland. Den bitre borgerkrig mellem røde og hvide varede fra januar til maj 1918 (s. 109-11).

Da første verdenskrig var afsluttet, fik Finland på linie med andre nødlidende lande i Europa fødevarerhjælp

fra USA, der blev organiseret af Herbert Hoover. Det reddede tusinder af finner fra sultedøden; på finsk blev udtrykket »elää Hooverille« (at leve af Hoover) synonymt med at modtage fattighjælp (s. 124).

Skildringen af selvstændighedstidens syv dekader optager ca. 1/3 af bogen, hvoraf en god del er helliget den økonomiske udvikling efter Finlands katastrofale krigsdeltagelse på tysk side fra 1941 til 1944.

Vi får at vide, at lønmodtagernes organisationsprocent i fagforeninger er den højeste i den vestlige verden. Hvert år føres der forhandlinger mellem regering, arbejdsgivere og arbejdstagere, hvor alle væsentlige økonomiske og sociale spørgsmål aftales: Løn, velfærdsforanstaltninger, priser, skatter, huslejer m.m. Normalt opnås der enighed mellem parterne, og aftalerne er bindende (s. 149).

Det sovjetiske krav om krigsskadeerstatning efter 1947 viste sig at indebære en positiv udvikling. Betalingen skulle erlægges i metalprodukter, maskiner, skibe og elektriske artikler, hvilket begrundede en kraftig vækst inden for

disse erhverv. På længere sigt blev Finland storleverandør af forædlede industriprodukter til den østlige nabo. I dag udgør denne eksport – også til OECD-lande – mere end 30 % af finsk udførsel (s. 152-53).

Finske skibsværfter bygger 2/3 af verdens isbrydere. Et af de mest moderne stålværker i Europa er det statslige Rautaruukki-værk ved Den botniske Bugt nær polarcirklen. Råstoffet leveres fra en malmmine i Kostamus i sovjetisk Karelen, og ved et finsk-sovjetisk projekt er der anlagt en jernbane fra malmlejerne til stålværket (s. 154-55).

Glas-, tekstil- og keramiske industriprodukter kendes overalt i verden under betegnelsen »finsk form«. De berømte finske arkitekter Eliel Saarinen og Alvar Aalto har sat sit spor i mange lande med deres banebrydende bygningsværker (s. 176).

Da der på dansk ikke findes nogen alsidig Finlandshistorie, fortjener Fred Singletons udmærkede bog en oversættelse. Den er iøvrigt dediceret den nuværende finske præsident Mauno Koivisto.

Henrik Bertelsen